

Basarabiei (1877–1943) / Îngrită și coordonată de Silvia Grossu. – Chișinău, 2007. – 294 p.; Grigore T. Viața bisericească românească în Arhiepiscopia Chișinăului și Hotinului // Ziarul Lumina. – 03.07.2009. – Режим доступу: <http://ziarullumina.ro/documentar/viata-bisericeasca-romaneasca-arhiepiscopia-chisinaului-si-hotinului>. – Назва з екрана; Enache G. Trista poveste a mitropolitului Gurie Grosu // Ziarul Lumina. – 14.11.2009. – Режим доступу: <http://ziarullumina.ro/chipuri-si-fapte-din-viata-bor/trista-poveste-mitropolitului-gurie-grosu>. – Назва з екрана.

В. В. Бурега

ГУСЄВ Федір Федорович [рос. Гусев Федор Федорович] (1844–26.08[07.09].1878), викладач КДА – церк. педагог, богослов, філософ. Брат відомого богослова Олександра Федоровича Гусєва (1842–1904), професора каф-ри апологетики КазДА.

Нар. у м. Твер у багатодітній сім'ї паламаря. Втративши матір на 2-му році життя, зазнав злиденного дитинства у новій родині батька. Разом із братом Олександром із часів навчання у Тверському ДУ (1857–61) жив у старшого брата диякона Миколи Федоровича Гусєва.

Не отримавши направлення на продовження духовної освіти після закінчення Тверської ДС (1861–67), за допомогою інспектора семінарії ієромонаха Авраамія (Летницького, згодом єпископа Тобольського) та ректора архімандрита *Нафанаїла* (Соборова), поїхав вступати до СПбДА як волонтер (туди ж вирушив, за семінарським направленням, і його брат Олександр). Під час вступних екзаменів написав найкращий твір із логіки і був зарахований до СПбДА на держ. утримання. У студентські роки зацікавився філос. предметами, передусім етикою. У червні 1870 (наприкінці 3-го курсу) захистив канд. твір «Теистическая тенденция в психологии Фихте и Ульрици», визнаний Радою СПбДА одним із найкращих студентських творів і відзначений грошовою премією. На 4-му курсі склав магістерські іспити з осн. богослов'я, історії філософії та педагогіки. Закінчив навчання зі ступ. канд. богослов'я та отримав право на

здобуття ступ. магістра на підставі захисту друкованої дис. без додаткових іспитів (ухвалу Ради СПбДА від 04.06.1871 затверджено митрополитом Новгородським, С.-Петербурзьким і Фінляндським *Ісидором* (Нікольським) 06.06.1871).

З 23.09.1871 розпочав пед. діяльність у статусі приват-доцента СПбДА, де викладав курс антропології (допущений до читання лекцій рішенням Ради СПбДА від 22.09.1871, ухваленим на підставі розгляду поданої Г. дис. *pro venia legendi* «Человек в противоположность животному»). За рекомендацією професора СПбДА І. О. Чистовича та проф. КДА Д. В. *Поспєхова*, переконаного, на підставі ознайомлення із канд. твором Г., «в основательной научной подготовке и способности автора ее к серьезным ученым работам по философии», на засіданні Ради КДА 29.10.1871 одноголосно обраний на посаду в. о. доцента каф-ри логіки та метафізики. Згідно із резолюцією митрополита Київського і Галицького *Арсенія* (Москвина) 12.01.1872 обійняв зазначену каф-ру у званні штатного приват-доцента із отриманням доцентського окладу.

Протягом викладацької діяльності у КДА читав курси логіки для студентів 1-го і 2-го курсів та метафізики для студентів 2-го і 3-го курсів (обидва курси – по 2 лекції на тиждень упродовж навч. року). Усе дозвілля присвячував заняттям філософією, у яких, за свідченням колег, убачав гол. сенс свого життя. Метою цих занять була переважно філос. самоосвіта, «саморазвитие и изучение науки вне всяких внешних побуждений». Разом із тим, філос. студії Г. мали результатом і низку оригінальних наук. праць у царині філософії та психології, надрукованих у 1872–76 у ж-лах «Гражданин», «Труды Киевской духовной академии», «Православное обозрение».

28.10.1877 подав на розгляд Ради КДА магістерську дис. «Изложение и критический разбор нравственного учения Шопенгауэра, основателя современного философского

пессимизма», щойно опубліковану в моск. ж-лі «Православное обозрение» (за 1877) та окремим виданням (М., 1877). На підставі позитивного відгуку рецензента проф. П. І. Ліницького був допущений до захисту, відтермінованого через тяжку хворобу дисертанта. Захистив дис. на публічному засіданні Ради КДА 12.03.1878 (офіц. опоненти – проф. П. І. Ліницький і доц. М. П. Ястребов), здобувши ступ. магістра богослов'я (затверджений митрополитом Київським і Галицьким Філофеєм (Успенським) 27.03.1878) і звання доцента (одноголосно присуджене Радою КДА 28.04.1878; затверджене митрополитом Філофеєм 13.06.1878).

Захист дис. і присудження вченого звання стали останніми світлими подіями у житті Г. За кілька місяців помер у Києві у 33-річному віці від туберкульозу легенів, залишивши дружину і трьох малолітніх дітей (на їх утримання наприкінці 1878 Рада КДА виклопотала синодальну пенсію). Був похований на Щекавицькому кладовищі (знищене у 1950-х).

Осн. тв.: По поводу сочинения К. Д. Кавелина «Задачи психологии» // Гражданин. – 1872. – №№ 25–31, 34; Теистическая тенденция в психологии Фихте младшего и Ульрици // ТКДА. – 1874. – № 2. – С. 137–188; К вопросу о философии // ПО. – 1876. – № 12. –

С. 767–798; Изложение и критический разбор нравственного учения Шопенгауэра, основателя современного философского пессимизма. – М., 1877. – [2], 211 с.

Арх.: ЦДІАУК. – Ф. 711. – Оп. 3. – Спр. 985, 1288.

Опубл. дж.: Отчет о составе и деятельности Санкт-Петербургской духовной академии с 15 августа 1869 г. по 1 января 1871 г. // ХЧ. – 1871. – № 2. – С. 256–257; Отчет о состоянии Санкт-Петербургской духовной академии за 1871 год // Там само. – 1872. – № 3. – С. 476, 479; Протоколы заседания Совета Киевской духовной академии за октябрь 1871 года // ТКДА. – 1871. – № 3. – С. 47–48; Протоколы заседания Совета Киевской духовной академии за декабрь 1871 и январь 1872 года // Там само. – 1872. – № 6. – С. 9–10; Протоколы заседания Совета Киевской духовной академии за январь 1872 года // Там само. – № 7. – С. 20–21; Протоколы заседаний Совета Киевской духовной академии за 1877–1878 учебный год. – К., 1878. – С. 149, 219–228, 354–356, 401–402; Воронов А. Д. Ф. Ф. Гусев (некролог) // ТКДА. – 1878. – № 10. – С. 168–182; Певницкий В. Ф. Слово на погребение доцента Академии Ф. Ф. Гусева, сказанное в церкви Киево-Братского монастыря 29 августа 1878 года // Там само. – С. 183–187; Ястребов М. Ф. Речь над гробом Ф. Ф. Гусева // Там само. – С. 188–191; Богословский П. Речь, сказанная при гробе доцента Киевской духовной академии Ф. Ф. Гусева // Там само. – С. 192–196; Некролог // КЕВ. – 1878. – № 18. – Отд. 2-й. – С. 511–513; Памяти доцента Киевской духовной академии Федора Федоровича Гусева // ПО. – 1878. – № 10. – С. 324–329.

Літ.: Чистович И. А. С.-Петербургская духовная академия за последние 30 лет (1858–1888). – СПб., 1889. – С. 47–48; Гусев (Федор Федорович) // ЭСБЕ. – Т. IX^а (18). – СПб., 1893. – С. 922.

М. Л. Ткачук